

Interreg IVA

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

Baggrundsnotat: inkubatorsystemer i øresundsregionen-dk og S

1. Om inkubatorbegrebet

Begrebet business-incubators, kom i firserne og halvfemserne til Skandinavien og det øvrige Europa fra USA, hvor man i årtier havde haft stærkt fokus på virksomhedsudvikling, gennem hjælp til den helt nystartede virksomhed-eller den virksomhedsidé, som stadig er på udviklingsstadiet. Begrebet anvendes ganske bredt, men det fælles er, at man i det man betegner som inkubatormiljøet, forsøger at skabe særligt gunstige vilkår for udvikling og vækst for de nystartede virksomheder, typisk i de første 2-3 års levetid. Der er som hovedregel opsat specifikke kriterier for hvilke virksomheder som kan tilknyttes inkubatoren, så man ved at de lever op til de målgrupper, som man ønsker at udvikle gennem inkubatoraktiviteten. De rammebetingelser som skal fremme væksten hos virksomhederne udgøres typisk af mindst én af fire følgende komponenter :

- Fysiske rammer for virksomhedsstartere, i form af kontorarbejdspladser, fælles reception, mødelokaler, kantine og it-infrastruktur, der udlejes på økonomisk favorable vilkår, som det nystartede firma, der oftest endnu ikke har nogen stor indtjening, kan betale.
- Forskerparker, eller erhvervsparker, hvor den nystartede virksomhed, når den er udviklet som egentlig virksomhed, kan etablere sig og vokse yderligere, samtidig med at den fortsætter sit tætte tilhørsforhold til udviklingsmiljøerne omkring inkubatoren.
- Rådgivning, enten i form af private rådgivere som er lokaliseret i inkubatormiljøet, som man selv kan vælge at anvende, særlige kompetencer blandt inkubatorens stabsmedarbejdere, eller i form af frivillig rådgivning, rådgivning fra tilknyttede mentorkorps, eller deciderede rådgivningsforløb, som det er obligatorisk at følge, for at kunne være i inkubatoren.
- Kapital, i form af stipendier til virksomhedsstarteren, rejse-og uddannelseslegater, medfinansiering af markedsanalyser, prototypeudvikling, samarbejde med forskningsinstitutioner, eller decideret lån eller ansvarlig kapital til indskud i den nystartede virksomhed. Denne del varetages typisk via et til inkubatoren tilknyttet privat seed-capital selskab, eller statslige eller regionale offentlige fonde.

Inkubatorernes virksomhedsfokus kan variere betydeligt. Der er typisk tale om følgende områder:

- Forskningsrettede inkubatorer, hvor målgruppen er nystartede virksomheder med stærkt teknologisk fokus, typisk baseret på forskning, eller med behov for forskningssamarbejde i udviklingsfasen. Denne type inkubatorer vil typisk være placeret på universiteternes campus-områder eller i umiddelbar nærhed hertil, og de drives ofte i tæt samarbejde med-eller direkte af forskningsinstitutionerne. De vil ofte også være forretningsmæssigt fokuseret på særlige forskningsområder, såsom bioteknologi, medicoteknologi, agrorelateret teknologi, kommunikationsteknologi, eller softwareudvikling. Det er denne type inkubator der erhvervspolitisk fra starten af inkubatorprogrammerne i firserne, har haft stærkest fokus både i Danmark og Sverige, hvor man har set dem som centrale instrumenter i forhold til at omstille landene til videnøkonomier.

Interreg IVA

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

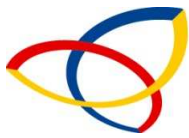
- **Studenterinkubatorer** : Denne inkubatorform er målrettet den meget tidlige udviklingsfase, hvor studerende kan arbejde med ideer til nye virksomheder, på idestadiet. Denne inkubatorform har typisk til formål, udover selve modningen af en mulig forretningsidé, at træne de studerende i at arbejde med kommerciel forretningsudvikling, herunder at lære at skrive forretningsplan, og der vil ofte være tilknyttet særlige uddannelsesforløb på institutionen, som understøtter aktiviteten. Det kan også være understøttet af organiserede forretningsplankonkurrencer, hvor specielt Venture Cup-forretningsplankonkurrencen har vundet stærkt fodfæste i begge regioner. Studenterinkubatorer findes ikke kun på de videregående uddannelser, hvor de først blev etableret, men har også i begge lande udviklet sig som et relevant instrument på andre korterevarende uddannelsesstyper, typisk med teknisk eller merkantilt indhold.
- **Regional og lokal virksomhedsudvikling –inkubatorankegangen**, hvor man mere systematisk og målrettet arbejder med udviklingen af små, nystartede virksomheder, har de senere år også vundet indpas som instrument til at sikre øget vækst, kvalitativt og kvantitativt, indenfor både mere traditionelle virksomhedsområder, og service-og rådgivningsvirksomheder. Denne udvikling er foregået bl.a. drevet frem af et ønske om nyudvikling af de erhvervspolitiske instrumenter til virksomhedsudvikling udenfor de byer og delregioner, der har stærke forsknings-og videninstitutioner. Kommuner og lokale erhvervsorganisationer har således været fødselshjælper for en lang række inkubator-eller inkubatorlignende institutioner, der skal udvikle og fastholde beskæftigelse og indtjening i lokalområderne.

Det sydsvenske system-generelt

Der vil-som en central del af forprojektet,-på de to workshops blive fremlagt specifikke præsentationer af inkubatorsystemerne i de to regioner. Beskrivelsen nedenfor sigter derfor alene på at angive hovedtræk i udviklingen i regionen, til brug for en forståelse af forskellighederne i de to regioner.

Historik:

Sydsverige har været skandinavisk foregangsregion for den universitetsnære inkubatorudvikling. Med etableringen af Ideon i tilknytning til Lunds Universitet og tekniske højskole(som siden er blevet en integreret del af universitetet), blev man i firserne en væsentlig inspirationskilde for tilsvarende initiativer både i Sverige og de andre skandinaviske lande. Ideon var fra begyndelsen en forskerpark, men man udviklede tidligt koncepter for inkubatormiljøer, som rummede alle de fire inkubatorelementer, beskrevet ovenfor. Organisationen Teknopol gik således aktivt ind i rådgivning rettet mod kommerciel teknologi-og forretningsudvikling og forskellige finansieringsinstrumenter blev udviklet, bl.a. i samarbejde med de regionale investeringsfonde som blev etableret i Sverige rettet mod at skabe vækst i nye virksomheder. Ved siden af den universitetsnære inkubatorvirksomhed, begyndte kommuner og andre regionale aktører i Sydsverige at udvikle mere lokalt fokuserede inkubatorer, der skulle udvikle videnbaserede virksomheder. Ronneby på østkysten etablerede således en inkubator med fokus på ikt, og i Kristiansstad etablerede kommunen en lokal forskerpark, i samarbejde med den lokale distriktshøjskole. Samme flerhed af inkubator-og vækstmiljøer, udviklede sig i de andre svenske regioner. Der er i det sidste årti kommet yderligere vækst i oprettelsen af inkubatorer i Sydsverige, herunder også studenterinkubatorer, og inkubatorer i tilknytning til den nyoprettede universitetsenhed i Malmö, samt en række mere lokalt fundere

Interreg IVA

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

inkubatormiljøer. Der er i disse miljøer udviklet en praksis, hvor man arbejder med-og får finansieret løbende rådgivning af virksomhederne, rådgivning som er obligatorisk for de virksomheder som ønsker at indgå i inkubatorerne.

Den svenske udvikling har således siden halvfemserne været karakteriseret af en bred tilgang til etableringen af forskerpark-inkubatorer m.v. hvor man ikke kun har fokuseret på de store universitetscentre som vækststudviklere, samtidig med at man har udviklet en mere styret og målrettet indsats på rådgivningsområdet med obligatoriske forløb. Dette har givet en bred erfaringsbase, som man sidenhen har brugt som grundlag for den koordinerede regionale og nationale indsats på området:

Rammesættelse via Region Skåne og Innovationsbron

Med basis i de forskellige regionale organiseringer af inkubator-og vækstmiljøerne, gennemførte Sverige i 2005 en organisatorisk samling af de forskellige regionale initiativer, bl.a. via etableringen af en fælles overbygningsorganisationen for initiativerne, Innovationsbron AB, som skulle koordinere og videreudvikle de forskellige regionale tiltag indenfor de foran beskrevne inkubatorinstrumenter.

Innovationsbron's fokus er primært rettet mod de forskningsnære inkubatormiljøer, men man har , bl.a. i Sydsverige haft til opgave at udvikle kompetencer og organiseringer bredt i inkubatorerne. Man driver og finansierer således udviklingsprogrammer for inkubatorernes stab og ledelse, der kan sikre udbredelse af best-practice og fælles erfaringsopsamling for inkubatormiljøerne. I Sydsverige foregår det i tæt samarbejde med Region Skåne og øvrige regionale og kommunale instanser. Det centrale fælles formål for regionen og innovationsbron, er at sikre en bred nyttiggørelse af de stærke kommercialiserings-og forretningsudviklingskompetencer og erfaringer, som er opbygget på de forskningsrelaterede inkubatorer, i det samlede innovationssystem. Det sydsvenske system er således karakteriseret ved, at det har

- En vidt omfang fælles ramme, med fokus på at udvikle samarbejdet mellem de forskellige aktører, men med forskelligt fokus i de enkelte inkubatorer. Det betyder at man har et bredt samarbejde om koordinering af aktiviteterne i både den forskningsnære, den regionalt udviklende, og den lokalt fokuserede inkubatoraktivitet.

Det sjællandske system

Der vil-som en central del af forprojektet,-på de to workshops blive fremlagt specifikke præsentationer af inkubatorsystemerne i de to regioner. Beskrivelsen nedenfor sigter derfor alene på at angive hovedtræk i udviklingen i Sjællandsregionen, til brug for en forståelse af forskellighederne i de to regioner

Historik- buttom-up approach

Den danske inkubatorudvikling startede i 1986 med etableringen af forskerparkerne i København(Symbion), Aarhus, og de efterfølgende år forskerparkerne i Aalborg(NOVI), Odense og Roskilde(CAT). Alle var stærkt inspireret af erfaringerne fra Ideon, og var fra starten stærkt fokuseret på den fysiske infrastruktur i form af kontorlokaler, m.v., men udviklede sig- i forskelligt tempo- imod opbygningen af de øvrige elementer i inkubatorbegrebet, rettet mod mere systematisk forretningsudvikling hos de nystartede virksomheder. Og kun NOVI i Aalborg havde adgang til finansieringsinstrumenter. Fælles for initiativerne var at de var startet på lokalt initiativ, hvor erfaringsudveksling og konceptudvikling foregik via frivilligt samarbejde mellem

Interreg IVA

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

aktørerne i den nystartede forening for forskerparker. Der var landspolitisk kun ringe opbakning til og interesse for at udvikle inkubatorconceptet, og ej heller interesse for at anvende det bredere, udover de forskningsbaserede nye vækstvirksomheder. Først i 1997 blev der taget et statsligt initiativ til at finansiere og udvikle egentlige inkubatorer i Danmark. Initiativet fokuserede primært på at videreudvikle de miljøer der var etableret i tilknytning til landets universitetsbyer, dog fik Teknologisk institut til opgave at drive et landsdækkende innovationsmiljø som skulle samarbejde med Horsens, ligesom der blev etableret et miljø i Herning.

Innovationsmiljøerne:

De innovationsmiljøer der blev igangsat havde til formål at give rådgivning og startfinansiering til nystartede virksomheder, og skulle herudover også kunne tilbyde arbejdspladser i lokale inkubatormiljøer, men den faktiske udvikling i miljøerne fik ikke noget stærkt fokus på inkubatorelementet. Fokus var-og er primært rettet mod funktionen som seed-capital-investor i virksomheder med stort vækstpotentiale, og typisk med et stærkt videnindhold, baseret på samarbejde med de forskningsinstitutioner som er tilknyttet miljøerne. Der er dog sideløbende hermed, udviklet samarbejde med andre regionale aktører om rådgivning af mere regionalt orienterede virksomheder og udviklingsinitiativer. I Region Sjælland er CAT således stærkt involveret i de regionale udviklingsprogrammer hvor man har fokus på regional virksomhedsudvikling, men man driver ikke egentlig inkubatorvirksomhed for nystartede virksomheder, heller ikke med regionalt sigte.

Udviklingsparker/lokale miljøer

Som det gjaldt for forskerpark og innovationsmiljøerne, er etableringen af lokale vækstmiljøer i Region Sjælland noget som er vokset op nedefra, på lokalt initiativ og ukoordineret, uden fælles rammer. Der var allerede i halvfemserne lokale væksthushmiljøer, primært i form af kontormiljøer, hvor nystartede virksomheder kunne etablere sig på favorable vilkår. Det var bl.a. tilfældet i Greve, Næstved, Nakskov, og Sorø (Energis Hus). I Næstved blev der også etableret et lokalt udviklingsselskab som skulle kunne investere i virksomheder, men det kom aldrig rigtig til at virke, og kapitalen blev siden indskudt i CAT, til brug for regionale investeringer. Siden er kommet initiativer til i bl.a. Faxe og senest Ringsted, hvor man forsøger at udvikle mere systematiske rådgivningsværktøjer som en del af inkubatoraktiviteten, for Faxes vedkommende bl.a. via en inddragelse af rådgivningsnetværket ConnectDenmark, og for Ringsteds vedkommende via etableringen af et mentornetværk, der stilles til rådighed for virksomhederne.

Vækstfabrikken

I 2008 blev der fra statslig side taget initiativ til en samling af de regionale indsats i forhold til virksomhedsudvikling, gennem oprettelse af såkaldte væksthuse, i hver af de danske regioner. Væksthuse drives i samarbejde mellem Erhvervs-og Byggestyrelsen under Erhvervsministeriet og kommunerne i de enkelte regioner. Væksthus Sjælland, placeret i Vordingborg har således ansvaret for at udvikle den regionale indsats bl.a. på iværksætterområdet. Væksthus Sjælland har som led i denne opgave udviklet et koncept der skal sikre etablering og drift af et antal inkubatorer, såkaldte vækstfabrikker, i en række sjællandske kommuner, i form af samarbejde mellem væksthuset og de kommunale og lokale erhvervsfremmeaktører, finansieret af kommunerne, og EU's strukturfond. I vækstfabrikkerne tilbydes nystartede virksomheder kontor-og mødefaciliteter, it-adgang m.v. samt strukturerede rådgivningsforløb

Interreg IVA

ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

udført som et samarbejde mellem konsulenter fra Væksthus Sjælland og de lokale rådgivningsenheder. Det er tanken at vækstfabrikkerne skal arbejde efter et fælles koncept, således at de fungerer både som decentrale enheder, men med en stærk faglig koordinering m.h.t. måden vækstfabrikkerne drives på og m.h.t. kompetenceopbygningerne hos rådgiverne. Der er planlagt etableringen af 9 vækstfabrikker rundt omkring i regionen i de kommende år, men flere kan komme til hvis der er finansieringsmæssigt grundlag herfor. Man ser her for første gang et forsøg på at etablere et fælles koncept og en ramme for systematisk samarbejde og videndeling på tværs, således som vi har set det udviklet på den svenske side tidligere.

Det videre arbejde:

Karakteristiske forskelligheder i de to regioner:

- Det sydsvenske system har- med basis i hhv . Lokale, regionale og statslige initiativer-udviklet en ko-ordineret og relativt integreret indsats, hvor de forskelligt inkubator typer kan interagere og give synergi, og hvor der er tæt samspil mellem de mere forskningsrelaterede inkubatoraktiviteter og den øvrige inkubatoraktivitet, uden at der er en fælles styring af indsatsen.
- Det sjællandske system vil med vækstfabrikken ikke kun koordinere den lokale inkubator type, så der tilføres kompetent rådgivning, men også have det overordnede ansvar for den enkelte inkubators udvikling, hvilket ikke er tilfældet i den svenske model. Den inddrager det øvrige dele af det regionale og nationale inkubatorsystem, men opererer adskilt fra innovationsmiljøordningen.

Særligt lovende områder for gensidig læring

- Fra svensk side: evnen til at integrere de forskellige inkubatorsystemer i et fælles handlingssystem
- Fra svensk side: Sikring af selv meget små enheders udvikling gennem deltagelse i det samlede system
- Fra svensk side: den meget systematiske rådgivningsproces som ydes til dem der optages i inkubatorprogrammet
- Fra dansk side: mentorordning
- Fra dansk side: Vækstfabrikken